

**ОДЕСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ ІСТОРИЧНО - АРХЕОЛОГІЧНИЙ МУЗЕЙ**

ВІДЧИТ

**ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ОДЕСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ІСТОРИЧНО - АРХЕОЛОГІЧНОГО МУЗЕЮ**

ЗА Р.Р. 1927 ТА 1928

**ОДЕСА
ВИДАННЯ ОДЕСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ІСТОРИЧНО-АРХЕОЛОГІЧНОГО МУЗЕЮ
1929**

ОДЕСЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ ІСТОРИЧНО - АРХЕОЛОГІЧНИЙ МУЗЕЙ

ВІДЧИТ

ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ОДЕСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ІСТОРИЧНО - АРХЕОЛОГІЧНОГО МУЗЕЮ

ЗА Р.Р. 1927 ТА 1928

ОДЕСА
ВИДАННЯ ОДЕСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ІСТ.-АРХ. МУЗЕЮ
1929

Бібліографічний опис цього видання вміщено
в „Літописі Українського Друку“, „Картковому
репертуарі“ та інших покажчиках Української
Княжкої Палати

Друкувати 500 примірників
І | III 1929 р.
Директор Музею С. ДЛОЖЕВСЬКИЙ

Окріт (Одеса) № 133.

2-а Держдрукарня ім. Леніна, Одеса, Пушкінська, № 18. Замовл. № 3194. Тираж 500 прим.

Р. 1928 Одеський Державний Історично-Археологічний Музей розпочав сто четверті роковини свого життя, від того часу, коли р. 1825 в Одесі був заснований Міський Музей Старовини; р. 1858 його було об'єднано з Музеєм Одеського Імператорського Товариства Історії та Старовини, р. 1920 Музей був націоналізований під його сучасною назвою, р. 1927 з огляду на виняткове значіння його античних збірок за Музеєм визнано всесоюзне значіння.

I. Персональний склад за час од 1/1—27 р. до 1/1 1929 р.

1. Директор (він же Краєвий Інспектор охорони пам'яток матеріальної культури (проф. С. С. Дложевський (з 22/II 1920 р.).
2. Учений Охоронець—проф. М. Ф. Болтенко (з 1921 р.).
3. Зав. Нумізматичного кабінету К. М. Милисавлевич (з 1917 р.).
4. Бібліотекар А. К. Драгоєв (з 1919 р. по 11/IV 1928 р.).
5. Бібліотекар В. С. Фоменко (з 1928 р.).
6. Діловод-друкарщиця Т. І. Добровольська (з 1926 р.).
7. Рахівник М. М. Гельман (з 1/X 1928 р.).
8. Доглядач зал К. Ф. Солов'єв (з 1921), крім того виконує обов'язки опалювача.
9. Доглядач зал Г. А. Доконт (з 1924 р.), крім того виконує обов'язки доглядача двору.
10. Сторож К. П. Солов'єва (з 1926 р.).

Крім цього при Музеї готуються до наукової праці аспіранти: з 1925 р. Оксман Е. Г., Пора-Леонович В. О.; з 1926 р. Веніямінова В. О.; з 1927 р. Штейнванд Г. Д., Віркау М. М. і з 1928 р. Теохаріді Т. Ю.

Для керування підготовкою аспірантів за відчитний період функціонувала Наукова Рада в складі Директора Музею С. С. Дложевського, М. Ф. Болтенка, Р. М. Волкова, А. К. Драгоєва (до 11/IV 1928 р.), Д. К. Крайнева і К. М. Милисавлевича.

II. Внутрішня наукова й науково-технічна робота.

Записано до інвентарю 2879 номерів, перевірено наявність і звірено з інвентарем збірки: Єгипетську—644 №№; християнської старовини—225 №№; античних асків—23 №№; кременних виробів

з Усатового—294 №№. До всіх перевірених речей виготовано нові написи на окремих картках та окремо для більшості перевірених об'єктів складено записи карткового інвентарю. Взагалі значну частину старих написів замінено новими докладнішими та досконалішими, обома мовами: українською та російською. Розібрано й почасти експоновано по відповідних вітринах Музею речі, що вступили з розкопувань на о. Березані (3 вітрини), та Усатовому—Вел. Куяльнику (3 подвійних вітрини стола, 1 настінна та 1 висока нова) та розвідки біля ст. водотяги Дністер (Білявка-Іллінка—одна висока нова вітрина).

В листопаді 1927 р. влаштовано виставку досягнень місцевої археології за 10 років та картин краєзнавчого змісту, що була відкрита до 15/III—28 р.

Після цієї виставки досягнень місцевої археології за 10 років (1917—1927) та картин краєзнавчого змісту з дозволу автора-власника художника Х. С. Чернявського розвішено в залі III (Аккерманському) кілька картин—краєвидів Аккерманської фортеці. В залі II-му (Березанському) експоновано фотознімки з березанських розкопів Е. фон-Штерна 1904—1913 р.р.

Реставраційна праця переводилася аспірантом при Музеї Е. Г. Оксманом та О. О. Анічковим і складалася з промивання посуду хворого на кристалізацію солей в солодкій воді та з переклеювання так зіпсованих старих череп'яних так шкляних експонатів Музею, як і нових придбань з розкопувань, разом—734 (з них 81 майже цілих).

По фототеці виготовано 355 негативів, 221 діапозитивів та 433 позитивних відбитків.

По нумізматичному кабінету переведено каталогізацію з естампажами та взважуванням монет різних країн Середземного моря геленістичного та римського часу в кількості 2036 №№.

По бібліотеці—заінвентаризовано нових книжок 1021 (з них надрукованих на території Союзу РСР—692, а саме: 326 на Україні і 366 на території інших союзних республік, надрукованих за—кордоном—429 №№), перевірено та переінвентаризовано старих книжок—2403 №№. Обгорнено біля 1200 томів. Загальна кількість книжок по бібліотеці на 1/X 1928 р.—18.729. Видач книг абонентам за 1928 рік було—587. По рукописному відділу—перевірено старих рукописів—67 №№, нових опрєдєлено та записано—56 №№.

II-а. Індивідуальна наукова праця співробітників Музею.

1. С. С. Дложевський—Директор Музею, є штатним професором Одеського ІНО з української мови та мовознавства., Головою літературно-лінгвістичної предметової комісії того ж інституту, дійсний член Всеукраїнського Археологічного Комітету при УАН (з 10/X—28 р.), Краєвим Інспектором охорони пам'ятників

матеріальної культури, Головою Одеської Комісії Краєзнавства при УАН, головою Археологічної секції та голови підсекції для вивчення сучасних грецьких колоністів на Україні цієї ж комісії, членом Правління Одеської Філії Всеукраїнської Асоціації Сходознавства, членом Таврійського Товариства Історії, Археології та Етнографії, Членом Одеської Філії Бізантологічної Комісії при Академії Наук СРСР.

Крім виконання загальних обов'язків Директора і Голови Наукової Ради Музею керував заняттями аспірантів з античної архітектури й епіграфіки, давав консультації та довідки, що до музейних експонатів так на місці, як і шляхом листування фахівцям з інших центрів (порівн. напр. статтю Н. Lehner'a „Die angebliche Kybelestatuette und die Fälschungen aus Olbia «Germania», т. XII, вып. 3, 1918) переводив одбір і оцінку археологічних предметів, що куплялися Музеєм, був Головою Комітету по влаштуванню в Музеї Виставки досягнень місцевої археології за 10 років (1917—1927).

З доручення Уповноваженого Упрнауки заступав його в організації Міської Конференції наукових робітників Музеїв у грудні, був заступником голови та доповідником на конференції.

Організував з доручення Укрнауки оборону дисертації на ступінь доктора історії культури при Музеї К. Ф. Штепи. «Нариси з історії античної й християнської демонології, Ніжин, 1927 і склав рецензію.

Перевів археологічну експедицію до Ольбії з 4/VIII до 11/IX 1927 р., як Голова Наукової Ради Експедиції і в 14/VIII до 15/IX 1928 р., як її керівник, також як і до с. Троян Мелітопільської округи з 25/VII до 4/II—28 р.

Перевів разом з С. В. Доничем та П. К. Ковалем археологічну розвідку на поселку Іллінка біля с. Білявка Одеської округи, та р. 1927 розвідку в с. Червоні Маяки Од. округи.

В справі вивчення епіграфічного матеріалу та підготовки Ольбійської експедиції відвідав в Ленінграді Академію Історії Матеріальної Культури та Держ. Ермітаж та Херсонський та Миколаївський Археологічні Музеї,

Брав участь в 1-й Всеукраїнській Конференції Сходознавства (червень 1927 р.) і читав доповідь: «Південна Україна й стародавній малоазійський культурний комплекс — Ольбія та Мілет» Тези доповіді надруковані у журналі «Східній Світ» № 3, 1927.

Одержав запрошення на міжнародні з'їзди: до Італії на етрускологічний конгрес в березні р. 1928 та до Німеччини на Міжнародну Археологічну Конференцію в Берліні з приводу 100-ліття Германського Державного Археологічного Інституту 21/IV 1929 р., де мусить зробити доповідь про розкопування Ольбії за останні 5 років.

Редагував: Б. В. Фармаковський «Звідомлення про розкопування Ольбії 1926 р.». Одеса, 1929 р. переклав укромовою, а також матеріали спеціально-історичної та природничої секції «Вісника Одеської Комісії Краєзнавства при УАН» № 4—5.

Надрукував:

1. «Розкопки в Ольбії р.р. 1924, 25, 26» в «Бюлетені Всеукраїнської Асоціації Сходознавства» № 7 I—1927.

2. Проблема так зв. «скорочених слів» в українській та російській мові в «Наукових записках Одеського ІНО» 1927 р.

3. Новий Ольбійський декрет на честь Агатохла-евоката в «Збірнику УАН на честь акд. Д. І. Багалія» Київ, 1927 р.

4. Про археологічні розкопування Ольбії р.р. 1924 — 26 — «Східній Світ» № 5.

5. «Одеський Державний Історично-Археологічний Музей» — Київ, 1928 видання Упрнауки.

6. «Agathocles quidam evocatus ab Olbiopolitanis honoratur» — в «Supplementum epigraphicum Graecum» Leiden 1929 № 584.

7. Зауваження до статті Петруня «Нове про татарську старовину Дністровсько-Бозького степу» — «Східний Світ» № 6.

8. Розкопки в Ольбії р. 1926, Наука на Україні, № 2—4, 1927.

9. Попередня інформація про розкопування в Ольбії р. 1927, Наука на Україні, № 2—4, 1927.

За той же час здав до друку:

1. Нові епіграфічні матеріали з Ольбії: закляття, граффіті, напис римського часу (до «Музейного Збірнику» № 2).

2. Амфорні ручки з клеймами з розкопувань Ольбії р.р. 1925 і 1927 (Теж).

3. Давне-грецьке поховання в с. Червоні Маяки Одеської округи (до «Вісника Одеської Комісії Краєзнавства»).

4. Ольбія. Хроніка розкопувань і наслідки. До Збірника «Степова Україна» катедри історії України УАН.

На протязі відчитних років робив доповіді:

1. Про розкопи в Ольбії р. 1927 — в засіданні Упрнауки.

2. Максимович як лінгвіст — в Будинку Вчених од Одеської Комісії Краєзнавства.

3. Про підготовку та перепідготовку наукових музейних робітників у Одесі в грудні 1927 р.

4. Про цілеву установку Музеїв — там таки.

5. «Яфетідологія й сучасне мовознавство» — Од. Філія ВУНАС і в Києві на запрошення Київської Філії ВУНАС, (резюме доповіді у «Київських Вістях»).

6. «Епіграфічні матеріали з Ольбії» — Академія Історії Матеріальної Культури в Ленінграді.

7. Ніщинський як перекладач з античних мов — Соціально-історична секція Од. Ком. Краєзнавства при УАН (резюме в № 4—5 Вісника Од. Ком. Краєзнавства).

8. «Гошкевич В. І. життя та наукова діяльність» — Археологічна секція Од. Ком. Краєзнавства.

9. «Розкопування Ольбії за останні роки» — у Харкові в Арх. Музеї.

П. Болтенко М. Ф. — Завідувач Відділу — Учений Охоронець Музею є дійсним членом Всеукраїнського Археологічного

Комітету при УАН, Членом Трипільської Комісії при ньому, членом-фахівцем при ВУК по охороні пам'яток матеріальної культури при Наркомосвіті і членом Одеської Краєвої Комісії по охороні пам'яток (представник Одеської Комісії Краєзнавства при УАН), заступником Голови Археологічної Секції Од. Ком. Краєзнавства при УАН, секретарем Одеської Філії Бізантологічної Комісії при Академії Наук СРСР, дійсним членом Германського Товариства Передісторичних Досліджень і Всеукраїнської Наукової Асоціації Сходознавства. До 1/X 1928 р. був професором Одеського Державного Політехнікуму Кінематографії з історії матеріальної культури.

Крім поточних справ у зв'язку з виконанням своїх службових обов'язків по Музею керував заняттями аспірантів при Музеї в царині кераміки (так античної, як і первісної), нумізматики та первісної археології та давав консультації і довідки, що до музейних експонатів так на місці як і шляхом листування з фахівцями інших центрів.

Брав участь в організаційній Комісії та в Президії Міської Конференції Наукових Робітників м. Одеси, виступав як офіційний опонент при обороні докторської дисертації К. Ф. Штепи та склав на неї рецензію.

Р. 1928 керував археологічними розкопуваннями під Одесою в селах Усатовому та Великому-Куяльнику, р. 1928 був Головою Березанської Археологічної Експедиції, р. 1928 був представником Всеукраїнського Археологічного Комітету при УАН в складі Наукової Ради Ольбійської Експедиції, р. 1927 перевів розвідку та додаткове контрольне розкопування на Сухому Лімані під Одесою.

Одержав запрошення на Міжнародні З'їзди: 1) 17-й Конгрес Орієнталістів у Оксфорді в Англії на 27/VIII-1928 р. та 2) Міжнародній Тагунг, що його присвячено археологічним розкопуванням, у зв'язку зі святкуванням століття Германського Археологічного Інституту, 21/IV—29 р. для доповіді про минувшину острова Березані на підставі даних останніх розкопувань. Має офіційне доручення репрезентувати на цьому Тагунгу Всеукраїнський Археологічний Комітет при УАН.

За відчитний період надрукував;

1. «Каталог виставки досягнень місцевої археології за 10 років (1917—1927)». Одеса 1927.

2. «Імперіялізм та пам'ятки культури минулого» в газеті «За оборону СРСР».

3. «Б. В. Фармаковський» в № 6 «Східного Світу».

За відчитний період здав до друку:

1. «Попереднє звітлення про Березанську Археологічну Експедицію 1927 р.» до «Науки на Україні».

2. Vorläufiges Bericht über die Ausgrabungen auf der Insel Beresanzj im I. 1927 до «Jahrbuch d. deutschen Archäologischen Instituts».

3. «Румунські розкопування в Аккермані» до «Вісника Од. Ком. Краєзнавства».

Підготував до друку:

1. «Культурні взаємини Північного Чорномор'я з країнами Середземноморського Сходу в 2-му тисячолітті перед хр. ерою».

2. «Геленська колонізація в Північному Чорномор'ї» до Збірника «Степова Україна» катедри історії України при УАН.

Робив доповіді:

1. Про Березанську Археологічну експедицію 1927 р.—в Наковій Раді Музею.

2. Про досягнення Радянської Археології за 10 років в будинку вчених у Одесі.

3. Про досягнення археології на території Сходу СРСР і в суміжних країнах за 10 років в Асоціації Сходознавства та в археологічній секції Одеської Комісії Краєзнавства при УАН.

4. Проект типового положення для Музеїв УСРР—на Міській Конференції Наукових Робітників Музеїв м. Одеси.

5. «Проект інструкції про переховування, систематизацію та експозицію Музейних пам'яток—там таки.

6. Про культурно-історичну минувшину о. Березані—у Харкові в засіданні ВУНАС.

III. Милисавлевич К. М.—завідувач відділу (нумізматичного) є дійсним членом Археологічної Секції Од. Ком. Краєзнавства при УАН. За відчитний період каталогізував різні монети Середземного моря геленістичного та римського часу, закінчив ілюстровані естампажами каталоги 1) польських монет, 2) Венеції, Рагузи та Риги та вів листування з фахівцями інших центрів з приводу нумізматичного кабінету й брав участь в керуванні заняттями аспірантів з нумізматики. В зв'язку з 75-ти річним ювілеєм від дня народження був вшанований від археологічної секції Од. Ком. Краєзнавства, та Істор. Арх. Музею адресою.

Здав до друку до «Віснику Од. Ком. Краєзнавства при УАН» № 4—5 статтю: «Старовинні руїни біля Хаджибейського парку під Одесою».

IV. Драгоєв А. К.—був бібліотекарем та дійсним членом Археологічної Секції Одеської Комісії Краєзнавства при УАН. Перевів низку технологічних спостережень над керамічним матеріалом з розкопувань Е. Р. Штерна в Петренах і М. Ф. Болтенка в Усатовому, а також над античними лекитами з мережаним орнаментом.

Підготував до друку статті:

1. «Кераміка й вино».

2. «З життя археологічних знаходок».

3. «Петренська збірка Одеського Музею».

Вмер 11/IV 1928 року за-кордоном, куди відбув для лікування.

V. Фоменко В. С.—бібліотекар є дійсним членом Одеської Філії Всеукраїнської Наукової Асоціації Сходознавства. Брав участь в фаховому листуванні Музею із за-кордоном і вів заняття з аспірантами при Музеї (В. О. Веніямінава та Т. Ю. Теохаріди) з латинської мови.

VI. Волков Р. М. — Член Наукової Ради Музею є професором (штатним) Одеського ІНО з російської літератури та етнографії, деканом факультету Соцвиху того ж інституту, Завідуючий науковою частиною Одеського Музею Степової України, Головою Етнографо-Лінгвістичної Секції Одеської Комісії Краєзнавства при УАН, дійсним членом Одеської Філії ВУНАС.

Виступав як офіційний опонент при обороні докторської дисертації К. Ф. Штепи та склав на неї рецензію.

Керував аспірантами при Музеї в галузі етнографії.

Здав до друку: «Словесне оформлення велико-руської народньої казки» ч. II «Вісник Од. Ком. Краєзнавства при УАН» № 4—5.

Робив низку доповідів в Одеській Комісії Краєзнавства при УАН.

VII. Крайнев Д. К. — художник Член Наукової Ради Музею є професором Одеського Політехнікуму Образотворчих мистецтв по кафедрі малярства, дійсним членом Археологічної Секції Од. Ком. Краєзнавства при УАН та її художньої підсекції (Заступник голови), Членом Художнього Т-ва імені К. Костанді в виставках якого, що року бере участь, виставляючи там свої картини.

Давав консультації аспірантам при Музеї що до креслення та замальовування (скіцування) археологічних об'єктів. Був членом Комітету по влаштуванню при Музеї Виставки досягнень місцевої археології за 10 років та картин краєзнавчого змісту, та виставляв там свої художні твори.

На Всеукраїнській виставці 10-ліття Жовтневої Революції виставляв свої 2 картини, з яких одну «Комсомолец» було придбано Харківською Національною Картинною Галереєю.

VIII. Оксман Е. Г. — аспірант при Музеї є дійсним членом Одеської Комісії Краєзнавства при УАН, Українського Наукового Бібліографічного Товариства та належить до складу Одеської Філії Наукового Інституту ім. Шевченка.

1/X 1928 р. закінчив свої аспіранські завдання крім оборони своєї промоційної праці, яка готується. Одержавши від Музею відрадження, працював у Ленінграді під керівництвом проф. О. Ф. Вальдгауера в Державному Ермітажі, та в Державній Академії Історії Матеріальної культури, а також знайомився з іншими Музеями та книгосховищами Ленінграду.

Брав участь в археологічних експедиціях р.р. 1927—8 на о. Березань, р. 1928 до Ольбії і р. 1928 до Усатового—Вел. Куяльнику під Одесою, а також р. 1928 у розвідці на Сухому Лімані. Р. 1928 мав спеціальне відрадження Наркомосвіти до Миколаїву, Херсону, Дніпропетровського та німец. колоній для розшуку художніх цінностей, під час якого знайомився також з місцевими Музеями. Р. 1927 був відраджений на II конференцію Археологів СРСР в Херсонесі, того ж року брав участь у виставці Музею, присвяченій 10 річчю Жовтня. Брав участь в Музейній Конференції м. Одеси, де був членом Ред. Комісії. Брав також участь у влаштуванні Музею Степової України. Перевів промивку та реставрацію Усатівських та Березанських знаходок Радянського часу.

За відчитний період вийшли друком:

1. «Бібліографічний покажчик літератури по охороні пам'яток матеріальної культури» в «Відчиті Одеської Краєвої Комісії» за 1926 р.

2. «До життєпису Метлинського».

3. «Невиданий лист Я. Головацького»,

4. «Новознайдений лист Степана Руданського—останні три в «Записках Історично-Філологічного Відділу УАН» Кн. XV.

5. Рецензію на статтю Біднова «Аполон Скальковський як історик Степової України» в «Науці на Україні» № 2—4.

6. «Antike Skulpturen in Odessa» в «Jahrbuch des Deutschen Archäologischen Instituts» Arch. Anz. 1928, 1/2.

7. «К источникам для истории славянской филологии» в «Slavia» 1929, Прага.

Здав до друку:

1. «Невиданий лист П. Бларамберга про Ольбію».

2. «Лист академіка Гільденштедта».

3. «Де яка література по справах охорони пам'ятників матеріальної культури».

4. «До історії одного »раритету»—до «Вісника Од. Ком. Краєзнавства при УАН» № 4—5.

5. «Преподавание и изучение истории литературы и языка в Одессе»—до «Язык и литература» (Москва).

6. «К истории Феодосийского Музея»—до «Известия Таврического Общества Истории, археологии и этнографии».

7. «Б. В. Антонович в Одеському Товаристві Історії та Старовини»—до «Записок Історично-Філологічного Відділу УАН».

8. «Мечеть Джума-Джами в Евпатории» до «Новый Восток» (Москва).

Робив доповіді:

1. Новознайдений лист Степана Руданського.

2. Ганка й Копитар в Одеському Товаристві Історії та Старовини,—в Етнографо-лінгвістичній Секції Комісії Краєзнавства.

3. Скарби Ермітажу в католицьких церквах Степової України та Криму—на Конференції археологів СРСР в Херсонесі та в ком. по охор. пам. мат. культури.

4. Звіт про мандрівку до Археологічній Конференції в Херсонесі—в Науковій Раді Музею.

5. Нова праця про Аполона Скальковського — в Одеському Бібліографічному Товаристві.

6. М. А. Максимович, як археолог.—В Будинку Вчених на урочистому засіданні наукових та суспільних організацій, присвяченому М. А. Максимовичу.

7. «Мечеть Джума-Джами»—в Кримській Комісії при Державній Академії Історії Матеріальної культури в Ленінграді та в Одеській Філії ВУНАС'у.

8. «Античные скульптуры в Одессе» — в Держ. Ермітажі в Ленінграді.

9. «До історії одного «раритету»—Одеській Ком. Краєзнавства при УАН.

10. «До життєпису Р. Г. Судковського»—теж.

IX. П о р а - Л е о н о в и ч В. О. — аспірантка при Музеї є членом Археологічної Секції Од. Комісії Краєзнавства при УАН та Наукового т-ва при УАН.

Р. 1927 брала участь в Ольбійській експедиції та в підготовці експонатів до виставки археологічних досягнень за 10 років Жовтневої Революції. За командировкою Музею їздила до Ленінграду з метою ознайомлення з керамікою, скульптурою та шклом Ермітажу, про що склала звіт в науковій раді музею. Робила доповідь на конференції викладачів суспільствознавства про екскурсії до археологічного музею в зв'язку з програмою для II-го центру.

Підготувала до друку працю на тему: «Еволюція приватного геленістичного будинку на конкретних прикладах».

Р. 1928 тяжка хворість позбавила її можливості взяти участь в археологічних експедиціях та закінчити своєчасно виконання своїх аспіранських завдань.

X. В е н і я м і н о в а В. О. — аспірантка при Музеї є членом Археологічної секції Одеської Комісії Краєзнавства при УАН. Брала участь в Ольбійській експедиції 1927 р. та у влаштуванні виставки досягнень місцевої археології за 10 років (1917—1927). За хворістю в археологічних розкопуваннях р. 1928 участі не брала.

XI. Ш т е й н в а н д Г. Д. — аспірант при Музеї є асистентом-консультантом Одеської Центральної Наукової Бібліотеки та секретарем Археологічної секції Одеської Комісії Краєзнавства при УАН.

Брав участь в археологічних експедиціях рр. 1927—8 до Ольбії та р. 1928 на о. Березань.

За відчитний період здав до друку:

1. «Одеська періодична преса 1917—1921 р.р.» до «Праці Ц. Н. Б.» т. III.

2. Ueber ukraïn. und russ. Einflüsse auf das Lied der deutschen Kolonisten der Ukraine» — до «Вісника Одеської Комісії Краєзнавства при УАН» № 4—5.

Підготував до друку:

1. «Херсонеські архітектурні пам'ятники Одеського Історично-Археологічного Музею».

2. «Останні археологічні дослідження на Атенському акрополі».

Прочитав доповідь: Бібліографування періодичних видань—в науковому семінарі при Ц. Н. Б.

XII. В і р к а у М. М. — аспірант при Музеї є секретарем етнологічно-лінгвістичної секції Одеської Комісії Краєзнавства при УАН, членом Одеської Філії ВУНАС, працював в методбюрі викладачів російської мови, виконував обов'язки секретаря української секції лекторського бюро при Окрполігосвіті.

Брав участь в археологічних експедиціях р. 1928 до Усатового, на о. Березань та р. 1927—1928 до Ольбії та в улаштуванні Музею Степової України.

Здав до друку:

1. «Уваги до стилю українських народніх дум». I. Вступ. II. Словесне оформлення—до «Вісника Од. Ком. Краєзнавства при УАН» № 4—5.

2. Рецензія на «Корпус українських народніх дум» до «Етнографія» (Москва).

3. «К истории «жестокого» романса» до «Художественный фольклор» (Москва).

Приготовив до друку: «Одещина». Спроба плану вивчення Одеси та її району з боку культурного та літературного життя, (темарій).

Прочитав доповіді:

1. «Сказання про Ондрія Юродивого в бізантійській та словено-руській літературі».

2. «Словесне оформлення українських дум».

3. «Спроба плану вивчення Одеси»—в Одеській Комісії Краєзнавства при УАН.

XIII. Теохаріді Т. Ю.—аспірант при Музеї є членом Археологічної секції Одеської Комісії Краєзнавства при УАН, секретарем комісії по вивченню сучасних грецьких кольонистів Степової України там таки та членом Одеської Філії ВУНАС.

Брав участь в Ольбійській Археологічній Експедиції та мав спеціальне відрадження до с. Олександрівки до сучасних грецьких кольонистів.

Здав до друку: «Грецька військова колонізація на півдні України» до «Східнього Світу» (Харків).

Зазначені аспіранти працювали теоретично й практично з первісної та античної (з бізантійською) археології, етнографії, в політосвітній галузі в звязку з екскурсійною справою, мали практикуми науково-технічної музейної роботи, техніки розкопувань, давне-грецької та латинської мови, маючи за завдання на протязі 3-х років підготувитися до наукової праці по Музеях в зазначенних галузях та до викладання зазначених дисциплін по ВУЗ'ах.

Крім штатних наукових співробітників Музею, членів фахівців Наукової Ради, що них запрошено було для керування заняття аспірантів у відповідних галузях та аспірантів при Музеї, майже постійними гостями-працьовниками Музею були:

I. Чернявський Х. С.—художник є дійсним членом археологічної секції Одеської Комісії Краєзнавства при УАН та її художньої підсекції, членом художнього т-ва ім. Костанді, в виставках якого що року бере участь, виставляючи там свої картини. Був членом Комітету по влаштуванню при Музеї в зимку 1927—

28 р. Виставки досягнень місцевої археології за 10 років та картин краєзнавчого змісту, ніс увесь час відкриття Виставки обов'язки охоронця Виставки та після її закінчення на підставі спостережень над одвідуваннями Виставки зробив широкі підсумки в своїй доповіді про Виставку в Науковій Раді Музею. Картини його, що них зв'язано з Аккерманом та його старовиною залишено з його дозвілу для дальшої експонації в Аккермансько-Феодосійському залі Музею.

Робив доповіді:

1) Р. Г. Судковський—художник краєзнавець—в Одеській Комісії Краєзнавства.

2) Художник-скульптор робітництва Менъє та

3) Художник селянства Мільє—в Будинку Вчених.

Підготовлює до друку доповідь про Аккерманську старовину.

II. Д о н и ч С. В. — старший вираховувач Астрономічної Обсерваторії в Одесі є членом Одеської Філії ВУНАС.

Працюючи весь вільний час в єгиптологічному відділі Музею, перевіряв та впорядкував з переїнвентаризацією та складанням карткового каталогу з власноручними малюнками весь єгипетський відділ Музею, даючи в разі потреби довідки відносно нього фахівцям та переводячи листування з ними.

Брав участь в Усатівській Археологічній Експедиції, а також у розвідці до Біляївки-Ільїнки. Є представлений Науковою Радою Музею на 2-х місяцеве відрядження до Держ. Ермітажу для єгиптологічних штудій.

Здав до друку:

1. «Саркофаг Штах-Тру Одеського Музея» до Академії Наук СРСР, Гуманітарний Відділ.

2. «Астрономические толкования об «Уча» и «Атене» до «Журнала Египтологического Кружка при Ленинградском Гос. Ун-те».

III. А н і ч к о в А. А. — крім реставрування де яких речей Музею та впорядкування Музейної фототеки та виготовлення написів та кресленників для Музею здав до друку: «Критичні замітки що до склеювання керамічних та шкляних виробів».

IV. К о в а л ь П. К. — художник є членом-співстарателем Археологічної Секції Одеської Комісії Краєзнавства при УАН та її художньої підсекції (секретар).

Крім енергійної участі у влаштуванні художнього відділу Виставки при Музеї брав участь в Усатівській, Березанській та Ольбійській Археологічних Еспедиціях та в розвідці в Біляївці-Ільїнці.

Під час тимчасового перебування в Одесі музейні матеріали вивчали ось які особи:

З території УСРР:

Вольський (Харків), Зуммер В. М. проф. (Харків), Кордиш Н. Л. (Київ), Крисін Ю. П. (Херсон), Лагодовська О. Ф. (Харків), Фабриціус О. В. (Херсон) та Харлампович П. В. (Первомайське);

З території РСФРР:

Бакланов М. Б. (Ленінград) Блаватський В. Д. (Москва) О. Ф. Вальдгауер (Ленінград), К. Е. Гриневич (Севастопіль), А. М. Зограф (Ленінград), Ізмайлова Н. В. (Ленінград), Каценельсон (Ленінград), М. Л. Грист (Симферопіль), О. Т. Котова (Ленінград), Латинін (Ленінград), Кобиліна М. М. (Москва), Лурье І. М. (Ленінград), Манцевич А. П. (Ленінград), Митрофанова Н. Н. (Ленінград), Михайловська Е. В. (Ленінград), Муратова Е. П. (Москва), Нагаєва В. В. (Ленінград), Ольдерогге М. Е. (Ленінград), Прушевська Е. О. (Ленінград), Пасек Т. С. (Ленінград), Смирнов А. П. (Ленінград), Юнович А. С. (Ленінград) та М. А. Тиханова-Клименко (Ленінград).

Із за-кордону:

Д-р Густав Розенберг (Данія), д-р Курт Такенберг (Німеччина, Бреславль) та проф. А. М. Тальгрєн (Фінляндія).

Над ще не виставленими матеріалами Музею з археологічних розкопувань в Усатовому працювали:

Браунер А. А. проф. (кістки хижаків), Загоровський М. О. проф. (мушлі та риб'ячі кістки), Ковальський В. В. (кістки тварин, крім риб'ячих та хижаків), Лагодовська О. Ф. (кремінні вироби), Третьяков Д. К. проф. (людські кістки).

III. Масова робота Музею та зв'язок із виробництвом.

1. Відкрито Музей для відвідування три рази на тиждень, а саме: по неділях од 11-ої до 4-ої год. по вівторках та четвергах од 12-ої до 4-ої, разом за відчитний період 307 днів. За цей час (1927—28 рр.) одвідали Музей 516 екскурсій із 14.157 співучасників та, крім цього, 20.370 поодиноких одвідувачів, разом 34.527, що свідчить про збільшення одвідування Музею на 50% проти попередніх років. З відчитного періоду вперш провадиться відкривання Музею для відвідувань по загально-громадянських святах, коли маси трудящого люду є вільні од праці. За 3 дні Жовтневих свят 1928 р. Музей одвідало безкоштовно біля 2000 поодиноких одвідувачів, що них об'єднувалося Музеєм у організовані екскурсії, яким давалися музейними співробітниками лекції-пояснення.

Екскурсії популяризаційного як і науково-фахового характеру користувалися лекторськими силами Музею (С. С. Дложєвський, М. Ф. Болтенко, Е. Г. Оксман, В. О. Пора-Леонівич, В. О. Веніамінова, Г. Д. Штейнванд та Т. Ю. Теохаріди), від яких одержували пояснення українською, російською та німецькою мовами. Закордонним гістям (туркам, німцям, італійцям, японцям та американцям) пояснення провадилися французькою, німецькою та англійською мовами.

Відділи Музею: 1. Передісторичний (старовина кам'яної та бронзової епохи). 2. Єгипетський. 3. Геллено-Скитський (пам'ятки матеріального побуту та мистецтва з грецьких колоній

Північного Чорномор'я). 4. Середньо-вічний а) Чорноморський (Бізантія, Генуезці), б) Степовий (кам'яні баби та татарська старовина) та в) Наддністрянський (Молдавські пам'ятники XV-го століття). 5. Нової доби (Польсько-Литовська, Запорозька, Московська та Турецька старовина XVI-XVII століття). 6. Новішої доби (часів колонізації «Нової Сербії» «Новоросії» то що) давали підставу для низки як епізодичних, так і циклових лекцій на ось які теми, що пророблювалися на екскурсіях в Музеї за відчитний період:

- 1) «Передісторична культура (від камня до бронзи)».
- 2) «Єгипетська культура».
- 3) «Грецька колонізація Північного Чорномор'я (Картини побуту та грекоскитських зносин)».
- 4) «Еволюція похорону». Передісторична Слобідка-Романівка—колективний похорон зі скороченими кістяками, кам'яні баби, середньовічні кочовники українського степу (переважно кумани¹ половці), турецькі надгробки XVIII—XIX ст. з турбанами—спадок давнини в їхньому зовнішньому вигляді, Єгипет, стародавні греки і відбиток давньої старовини на сучасному похороні.
- 5) «Історія торговельних зносин в Північному Чорномор'ї з підтемами:

- а) «Обмін за часи античної доби»,
- б) «Обмін за часи середньовіччя» («Північне Чорномор'я, як вузел сухопутних та морських торговельних зносин пізнього середньовіччя XIII—XV ст.»).

- 6) «Еволюція керамічного виробництва» (неоліт, хальколіт, антична кераміка, бізантійська, турецька та українська пізніших часів).

- 7) «Еволюція зброї» (від кам'яного віку до XVIII століття).

- 8) «Еволюція культу» (від кам'яного віку до сучасності).

2. Крім того на музейних експонатах провадилася робота проф. В. І. Селінова зі студентами Інститута Народної Освіти що до вивчення екскурсійного методу і проф. М. Ф. Болтенка зі студентами технічного та екранного відділів Державного Політехнікума Кінематографії ВУФК'у—курс історії матеріальної культури та мистецтва.

Музей невпинно обслуговував виробництво історичних фільмів кінофабрики ВУФК'у: («Тарас Трясило», «Перлина Семіраміди» і т. інш.).

IV. Зносини з науковими установами та фахівцями.

Музей за відчитний період, як і раніш, підтримував та поширював зносини з багатьма іншими музеями та іншими науковими та культосвітніми інституціями взагалі та з окремими фахівцями, так в суто ділових справах, як і в наукових, що до вивчення тих або інших експонатів Музею, а також міною видань.

Україна: в Одесі: 1. Музей старої Одеси, 2. Військово-історичний Музей, ім. М. В. Фрунзе, 3. Український етнографічний Музей Степової України, 4. Всеукраїнський Музей єврейської культури імені Менделе Мойхер-Сфорим, 5—7. Художні Музеї I, II, III, 8. Природничий Музей, 9. Мінералогічний кабінет ІНО, 10. Геологічний кабінет ІНО, 11. Кабінет порівнявчої анатомії ІНО, 12. Хемічна лабораторія ІНО, 13. Інститут Образотворчих мистецтв, 14. Наукове Кіно-Радіо, 15. Центральна наукова бібліотека, 16. Одеська філія Всеукраїнської Асоціації Сходознавства та інш.

В Києві: 1. Історично-філологічний відділ Української Академії Наук, 2. Всеукраїнський археологічний Комітет, 3. Всеукраїнський історичний Музей ім. Т. Г. Шевченка, 4. Археологічний кабінет Київського ІНО, 5. Лаврський Музей культів, 6. Антропологічно-етнографічний кабінет ім. Хв. К. Вовка і 7. Всеукраїнська народня бібліотека.

В Харкові: 1. Археологічний Музей ІНО, 2. Краєзнавча секція дослідчої катедри української літератури.

В Дніпропетровському: 1. Народній Музей ім. Поля, 2. Науково-дослідча катедра геології.

В Полтаві: Полтавський Науковий Музей; в Чернігові: Історичний Музей ім. Тарновського. В Житомері: Волинський Краєзнавчий Музей. В Бердичіві: Краєзнавчий Музей. В Білій Церкві: Краєзнавчий Музей. В Каменці-Подільському: 1. Подільський Історично-Археологічний Музей і 2. К. П. ІНО в Винниці: Філія Всеукраїнської Народньої Бібліотеки. В Первомайському: Краєзнавчий Музей. В Зінов'ївському: Краєзнавчий Музей. В Миколаїві: Історично-Археологічний Музей. В Маріуполі: Краєзнавчий Музей. В Мелітополі: Краєзнавчий Округовий Музей.

Азербайджан. В Баку: Археологічний Комітет, Т-во обслідування та вивчення Азербайджану.

Біларусь. В Минську: Інститут Білоруської культури.

РСФРР. В Ленінграді: 1. Всесоюзна Академія Наук, 2. Державна Академія Історії Матеріальної культури, 3. Державний Ермітаж, 4. Руський Історичний Музей, 5. Інститут Археологічної Технології при ДАІМК, 6. Яфетидологічний Інститут при ВАН, 7. Ленінградський Університет, 8. Музей Дітського Села. В Москві: І. Ц. Б. Краєзнавства, 2. Всесоюзна Асоціація Сходознавства при Р. Н. К. СРСР, 3. Т-во Культзмички з за-кордоном при РНК СРСР, 4. Державний Історичний Музей, 5. Музей Образотворчих Мистецтв, 6. Комуністична Академія при Ц. В. К., 7. 1-й Державний Московський Університет, 8. Музей Етнографії й Антропології.

В Казані: 1. Т-во Історії, Археології й Етнографії, 2. Наукове Товариство Татарознавства. В Сімферополі: 1. Центральний Музей Тавриди й 2. Т-во Археології, Історії та Етнографії. В Севастоплі: 1. Херсонський Музей. В Теодосії: Теодосійський Археологічний й художній Музей. В Керчі: Археологічний Музей. В Ро-

стові на Дону: Північно-Кавказьке Т-во історії, старовини та природи. В Краснодарі: Т-во Аматорів вивчення Кубанської країни. У Владикавказі: Горський Педінститут. В Саратові: Архівна Комісія й Музей. В Тюмені: Краєзнавче Т-во. В Костромі: Краєзнавче Т-во. В Смоленському: Наукова Бібліотека.

За-кордоном:

В Нью-Йорку: Metropolitan Museum of art. В Чикаго: University of Illinois.

1. П. А. С. Штати: В Вашингтоні: Smithsonian Institution.
2. Англія: в Лондоні: British Museum, Museum Association.
В Кембриджі: Ashmolean Museum Pembroke College.
3. Франція: в Парижу: Musée du Louvre, Librairie Champion Co.
4. Італія: в Римі: Academia Reale dei Lincei, Deutsches Archäologisches Institut.
5. Данія: в Копенгагені: Academie des sciences de Danemark, National Museum та Danske-Sprog-og Litteraturselskab.
6. Швеція: у Стокгольмі: K. Vitterhets Historie och antikvitets Akademien, Östasiatiska Lamlingarna.
7. Фінляндія: в Гельсінгфорсі: Suomen Museo.
8. Голандія: в Лейдені: редакція «Supplementum epigraphicum graecum».
9. Німеччина: в Берліні: Archäologisches Institut d. deutschen Reiches, Gesellschaft für vorgeschichtliche Forschung; в Галле Universität, у Тюбінгені: Universität; у Трирі: Provinzial Museum; у Бонні: Provinzial Museum; у Кельні: Wallraf-Richartz-Museum Archäologisches Staatsmuseum; у Вюцбурзі: Wagner Stiftungs-Kunstgeschichtliches Museum; у Лепцигу: Universitäts Bibliothek, Buchhandlung G. Fock.
10. Чехославакія: В Клатові: Історичний Музей.
11. Австрія: у Відні Archäologisches Institut in Wien, Numismatische Gesellschaft.
12. Південно-Славія: у Скопльї: Скопско Науково Друштво.
13. Туреччина: в Константинополі Deutsche Archäologische Kommission.
14. Греція: в Атенах: *Ακαδημία Αθηνών*, Deutsches Archäologisches Institut.

V. Поповнення Музею.

За відчитний період до Музею вступили; велика збірка різноманітних речей а) з розкопок в с.с. Усатово та Вел. Куяльнику (червень — липень та вересень — листопад 1928 р.), б) знахідки Березанської експедиції серпня 1927 р. та липня—серпня 1928 р. в) з розвідок на виноробчій станції на Сухому Лімаї 1927 р., г) з розвідок 1928 р. в околицях водотяжної станції Дністер (Білявка—Іллінка) та д) з розвідок 1927 р. в с. Червоній Маяки, що тепер частково вже виставлено в вітринах Музею, а частково розбираються та підготовлюються до експонації.

Придбано шляхом купівлі за відповідними актами за звітний період—889 речей, з яких 797 монет.

Подаровано Музею через Музей-фургон при Окрполітосвіті 10 випадкових знаходок з різних місць Одещини, від ст. слідч. Од. Окрсуду—8, Сельбуду с. Червоні Маяки—8 та від т. Гапонова 83 людські кістки з давнього поховання в Донбасі, крім того мішок з мідяними монетами та медалями вагою 36.500 гр. від Радпартшколи, 74 монети з Одеської митниці, 1 з Окрфінвідділу та 2 од приватних осіб.

VI. Видачи речей та іншого майна з Музею.

Передано в порядку диференціації музейних збірок в межах м. Одеси та розмежування з іншими музеями, за відповідними актами, із затвердженням Упрнауки: до Всеукраїнського Музею Єврейської культури—10 архівних документів, експонатів 53 (з них меблі—6 для тимчасового користування); до Музею Жовтневої революції (Істпарту)—7 речей; до Народного Художнього Музею—портретів, скульптур та інш. речей XVIII—XIX ст.ст.—32; до Музею Старої Одеси—6 портретів, до Музею Степової України—3 ікони, до Музейного фонду Окрполітосвіти—23 портрети й бюсти і до Військово-Історичного Музею ім. т. Фрунзе—55 предметів старовинної зброї.

Крім цього з фонду Музейних видань видані були комплекти «Записок Одесского Общества Истории и Древностей»:

1. Всенародній Бібліотеці України при УАН—т.т. 29—33 вкл.,
2. Бахчисарайському Музею—т.т. 2, 3, 8—15, 24—33 вкл.,
3. Таврійському Товариству Історії, Археології та Етнографії (м. Сімферопіль)—т.т. 2, 8, 10, 12, 14, 24, 28, 31,
4. Першотравенському Округовому Музею—т.т. 2, 3, 8—15 вкл., 28—32 вкл.
5. Катедрі української культури імені акад. Д. І. Багалію—т.т. 2, 3, 8—15 вкл., 25—33 вкл.,
6. Центральній Науковій Бібліотеці в Одесі—т.т. 2, 3, 9—15, 26—33 вкл.,
7. Бюро Науково-Красзнавчого Товариства Мелітопільської округи при Н.-Олександрівській Трудшколі—т.т. 3, 10, 13—15, 26—31 вкл. та
8. Музею Єврейської культури ім. Менделе—Мойхер-Сфорим т.т. 2, 3, 8—15 вкл., 24—32 вкл.

Для тимчасового користування та вивчення передано експериментальному кабінетові при Науковому Кіні при Упрофсожі—3 речі, Лаврському Музесві—9 книжок нумізматичного змісту; Держ. Ермітажу в Ленінграді—2 керамічних об'єкти, всю збірку різноваг та амфорних ручок з Ольбійських розкопувань 1926 р.; Історичній Комісії при УАН—18 старовинних мап та кресленників, до Бонського Красного Музею (Германія) при допомозі Наркомзовнішн. Справ колекцій мармурових підробок на

1 місяць. З розпорядженням Упрнауки з бібліотеки Музею повернено збірку в 337 книг, що залишалися тут з передреволюційного часу, проф. Смоленського Ун-ту Єфімову як її власнику.

VI-а. Шкоди від стихійних з'явищ.

Землетрус у ночі з 12 на 13 вересня 1927 р., в де якій, правда дуже незначній мірі відбився й на Музеї: від стінки в нумізматичному кабінеті відірвалося та розбилася одна майолікова тарілка.

VII. Видавництво.

Музей за відчитний період видав: Каталог виставки досягнень місцевої археології за 10 років (1917—1927) та картин краєзнавчого змісту. Одеса, 1927 (археологічну частину склав М. Ф. Болтенко, художню Х. С. Чернявський); брошюру С. С. Дложевського «Одеський Державний Історично-Археологічний Музей», Київ, 1928 р. Закінчуються друком: Б. В. Фармаковський «Звідомлення про розкопування в Ольбії 1926 р.» з 2-ма планами і 60 фотознімками.

VIII. Об'єкти Музею, видані, або підготовлені до видання:

1. Збірка генуезьких написів з Крима Scrzinska Elena. «Inscriptions latines des colonies génoises en Crimée» vol. LVI degli Atti della Societa Ligure di Storia patria. Genova 1928.
2. Кілька античних скульптур. Oksmann Antike Sculpturen in Odessa в «Jahrbuch d. deutschen Arch. Instituts».
3. Херсонеські архітектурні ошадки. Здани до друку (Музейний Збірник № 2) Г. Д. Штейнвандом.
4. Саркофаг Птах-Тру Одеського Музею» В. С. Доница до Академії Наук СРСР.
5. Три єгипетських конуси Одеського Музею В. С. Доница до Муз. Збірн. № 2.
6. Речі з давньогеленського поховання с. Червоні Маяки С. С. Дложевського до «Вістника Од. Ком. Краєзн.» 4—5, 1929 р.

IX. Фінансово-господарчі справи.

Бюджет Музею за останні два бюджетових роки складав суму в 36.893 карб. 28 коп., з яких на зарплатню—13.773 карб. 05 к. Спецкошти Музею в розмірі 1955 карб. 46 коп. прибільшилися в зв'язку зі зростом одвідувань за останній час (див. III). Звичайна сума спецкоштів за попередні роки—500 карб. на рік.

За 1928 р. Музей було двічі обревизовано контрольорами при О. Ф. В.:

а) фінансову частину та б) матеріальну. Ревізійний акт загального обслідування Музею з висновками Окрфінвідділу був надісланий до Упрнауки.

Х. Найгостріші потреби Музею.

А. Помешкання Музею є взагалі надзвичайно тісним і позбавляє науковий штат Музею і інших фахівців, що приїздять до Музею можливості працювати в нормальних умовах, а також розбирати й вивчати числені резерви Музею (нема належних службових приміщень: лабораторії, майстерні, читальні, аудиторії). Деталі критичного стану Музею через брак помешкань описані були у попередніх звітах. Найкращим виходом з безпорадного становища Музею що до приміщення є найскорше приєднання до нього суміжного з ним будинка Вукопспілки (кол. палац кн. Гагаріна), якого за старих часів не раз використовувалося для виставок, напр. 1910 р. там був експонований «Салон» картин (Іздебського). За кількакотними клопотаннями Музею що до здійснення цього, що вимагає виплати з боку НКО 200.000 карб. Вукопспілки, цю суму включено до п'ятирічного плану.

Пекуча потреба Музею щоб перевести цю постанову НКО, як мога скорше, до життя.

В. Радикальна боротьба із шашлем, на якого хворіють майже всі старі вітрини Музею шляхом їхньої кризотифікації, також як і перефарбування всіх підлог можливим є тільки в разі придбання сусіднього просторого нового приміщення.

С. Величезні скарби Одеського Історичного Музею ніколи не оцінювалися, а тому й не можуть бути включені до річних балансів Музею. Для переведення цієї складної роботи (висока культурна цінність майна з одного боку і широке вагання його валютної вартості в залежності від попиту на ринках Західної Європи та Америки) вимагає спеціальної експертної Комісії з оплатою її праці приблизно в 1500 карб.

Д. Бажано також розв'язати справу про страхування Музею та музейного майна про що Музеєм підіймалося питання.

Е. При сучасному стані будинку Музею не раціонально підіймати питання про доведення штатів Музею до норми, яка б відповідала його величезному майну, широким функціям і значінню. Все ж таки і при даних умовах Музей має гостру потребу у введенні до штату науково-технічного робітника музейного регістратора.

ХІ. Перспективи.

На найближче майбутнє черговим завданням Музею є значне поширення його приміщень, яке можливо лише шляхом додання до нього суміжного будинку Лачточкіна 2 (кол. палаца кн. Гагаріна, див. Х). Що до старого будинку Музею, то тут черговим

є перебудова опалення, щоб перейти від унтермарківських груб на центральне повітряне опалення. В зимовий час більшість приміщень Музею має температуру, яка позбавляє можливості переводити в них нормальну працю; крім цього така зміна температурних з'явищ в стінах Музею залежно від холоду або тепла по за стінами Музею надзвичайно негативно відбивається на стані схову музейних експонатів. Перебудування системи опалення згідно кошторису коштуватиметь до 12.000 карб. між тим на капітальний ремонт Музеєві відпускається що року в середньому 1500 карб. Відпуск таких дрібних сум до цього часу давав Музеєві можливість переводити по Музею дрібніші деталі капітального ремонту (фарбування даху, вікон, заміна дощових ринв та труб, будування протипожежних склепінь у 1-му поверху, зовнішній ремонт то що) в сучасний мент всі ці роботи переведені, залишається велика стаття перебудування опалення і навряд чи відпуск 2000 карб. асигнувань на цей рік НКО дасть можливість розпочати це перебудування опалення, тому що праця ця повинна робитися або цілком, або значними частинами, для посушення цієї справи необхідно було б з загального п'ятирічного ремонтного кошторису Музею, що знаходиться в Фін. Економ. Управлінні відпуску хоча би 6.000 карб.

Необхідне для систематизації експонатів їхнє перегрупування, раніш значного поширення приміщень Музею зовсім не можливо.

Речі з розкопок 1921—28 р.р. в Усатовому та Вел. Куяльнику також як і в Березанських розкопувань 1927—28 р.р. можуть бути експоновані лише почасти (за браком приміщення).

Організація широкої культосвітньої кампанії та популяризації збірок Музею теж в стінах Музею гальмується їх тісністю.

Наукові плани Музею: 1) Систематична участь в археологічних розкопках Ольбії, а 2) також і в археологічних розкопках о. Березані, 3) продовження досліджень своєрідної культури кінця неоліту й початку металічних діб в околицях Усатового під Одесою і взаємовідносин її з трипільськими центрами (Наддністрянщина), Дунаєм, Егеїдою й передгрецькою Березаню.

4) Поглиблення археологічних розвідок шляхом систематичного розкопування надзвичайно багатой оселі біля с. Біляївки на Дністрі певне германської культури II—III ст. хр. ери.

Видавничі перспективи: 1) Видання нового «Покажчика» збірок Музею замість занадто зустарілого 1919 р., 2) друкування Музейного Збірника Ч. 2.

На прикінці ще раз треба підкреслити, що планова праця Музею перешкоджається тісністю його приміщення та недостатніми штатами, але поширення останніх є можливим лише з поширенням помешкання.

Директор Музею Проф. С. С. Дложевський.

Спеціальна література про Одеський Державний Історично-Археологічний Музей.

- Справа архіву Одеськ. Міської Думи № 624, 1826 р.
Edward Morton Travels. in Russia and a residence of St.-Peiersburg and Odessa in the years 1827—1829, London, 183 р. 283.
Свиинин П. Картины России и быт разноплеменных ее народов, I, СПб. 1839, стор. 219 й дал.
Mursakewicz. Descriptio Musei Publici Odessani, Odessae p. 1—XIV. 1841.
Путеводитель по Одессе и окрестностям с указанием разных адресов и планом города с окрестностями, Одесса 1867, стр. 19 сл.
Behr. Av. Meine Reise.. nach Odessa, Krim, Leipzig 1834.
Einige Worte über die bisherigen Leistungen der Odessaer Gesellschaft für Geschichte und Alterthumskunde von einen ihrer Mitglieder, Odessa, 1863, Buchdruckerei E. Nitsche.
М. Г. Попруженко. Из материалов для истории Одесских просветительных учреждений в „Зап. Од. Общ. Истор. и Древн.“ XXIX.
Доисесение статского советника Бларамберга к господину Новороссийскому генерал-губернатору от 30 июля 1825 г. (Зап. изд. Департ. Народн. Прос. 1827, кн. II, стр. 187—206).
„Journal d'Odessa и „Одесский Вестник“ за 1826—1830 г.
Брун. Ф. Тридцатилетие Одесского Имп. Общества Истории и Древностей („Зап. Одесск. Общ. Истории и Древностей“ т. VIII, 328—35).
Марков А. К. Имп. Одесское Общество Истории и Древностей. „Вестн. Археологии и Истории“ 1888, (VII), отд. III, 22-23.
Юргевич В. „Исторический Очерк 50-тилетия Имп. Одесск. Общества Истории и Древностей Одесса, 1889.
Ф.-Штерн Э. Р. Отчет о деятельности Общества за период 1889—1899 г. „Зап. Од. Общ. Истор. и Древн.“ XXII.
Данилов В. Одесский музей, „Историч. Вестник“ 1909, январь.
Попруженко М. Г. Имп. Одесск. Общ. Истории и Древностей „Истор. Вестник“ 1914, ноябрь.
Б. В[арнеке] Имп. Одесск. Общ. Истории и Древностей „Жури. Мин. Нар. Просв.“ 1914, декабрь. „Совр. Летопись“, стр. 47—61.
С. Д[ложев]ський, Одесск. Держ. Іст.-Арх. Музей „Червоний Шлях“, 1924, грудень.
С. Дложевський. Одеський Державн. Іст.-Арх. Музей, „Політосвіта“ № 1, 1925, Одеса.
Th. Menzel. Archäologisches Museum in Odessa, Berlin, „Archäolog. Anzeiger“, N. 1—2, 1925.
Цомакіон Г. „Одесский Музей Древностей“ (рукопис)—історія Одеськ. Музею на підставі архівних джерел переходується в рукоп. відділі музею.
Болтеико М. Одесский Историко-Археологический Музей „Новый Восток“ № 15.
С. С. Дложевський. Одеський Державний Історично-Археологічний Музей, Київ, 1927 й „Наука на Україні“ № 2—4, 1927, стор. 234—242.
Отчет Одесского Общества Истории и Древностей з 1849 р.—1913.
Відчит про діяльність Одеського Державного Історично-Археолог. Музею за 1926 р. Одеса, 1927.